

Джеймс Джойс
Случайна среща

Джо Дилън ни запозна с Дивия Запад. Имаше малка библиотека с книги, като „Националното знаме“, „Независимостта“ и „Чудото на половин пени“. Всяка вечер, след училище, ходехме у тях и играехме на индианци в задния двор. Той и дебелия му по-малък брат, пълен безделник, държаха плевнята над конюшните, докато ние се мъчехме да я превземем със шум или пък водехме война на земята. Но каквото и да правехме, никога не побеждавахме ни в битката ни във войната, винаги в края боят завършваше с пълната победа на Джо Дилън. Всяка сутрин, родителите му ходеха в църквата на улица Гардинър, думата на Мисис Дилън беше закон в къщата. Джо беше твърде свиреп към нас малките. Изглеждаше почти като индианец, докато тичаше из градината, със старата си шапка, удряйки барабан и крещейки с цяло гърло:

– Яяяяяя, яка, яка, якаааааа!

Всички бяхме много изненадани, като каза, че е призван за свещеник. Беше вярно!

Дух на неподчинение се беше разпространил сред нас и под негово влияние културните и конституционални различия бяха забравени. Бяхме се разделили на банди, някои от смелост, други като жест, трети от страх, кои по-рано, кои по-късно, кои с неохота, много индианци, които се страхуваха да изглеждат твърде прилежни и с лошо здраве, аз бях един от тях. Приключенията на Дивия Запад бяха някак прекалено далеч от моята природа, но ми отвориха вратите към свободата. Харесвах повече американските криминалети, които се превеждаха от време на време от разни нехранимайковци и от момичета. Въпреки, че нямаше нищо грешно в тези истории, а понякога дори и стилът им не беше толкова лош, те се разпространяваха почти тайно в училище. Един ден, докато Отец Бътлър очакваше да чуе четири страници от римската история, дебелият Лео Дилън беше намерил копие на „Чудото“.

– Тази или тази страница? Тази? А сега, Дилън, чети... „Труден е бил денят“... Хайде! Кой ден? „Труден е бил денят накрая“... Не си ли го чел? Какво е това в джоба ти?

Сърцата на всички заблъскаха, когато Лео извади хартията, всички наведохме глави. Отец Бътлър се зачете в страниците и се намръщи.

– Какъв е този боклук? – каза той. – Вожда на апачите! Това ли четете, вместо да си учите уроците по римска история? Повече да не съм видял такива глупости в този колеж! Човекът, който е писал това, предполагам, е някой мошеник и бедняк, сигурно пише тези глупости, за чаша алкохол. Срам ме е, че момчета като вас, учени, четат тези глупости! Бих разбрал, ако сте... ученици от бедняшкото училище. А сега, Дилън,

съветвам те, да се занимаеш със задълженията си или...

Тази случка в училище, като че ли намали доста интереса ми към Дивия Запад, а сконфузеното лице на Лео, събуди в мен нещо от съвестта ми. Но когато влиянието на училището беше отминало вече, аз пак започнах да се занасям по диви истории, заради чувството на свобода, които ми даваха. Накрая измислените ни войни вечерите ми доскучаха, толкова колкото й рутинните занимания в училище сутрините, желях истински приключения. Но истинските приключения не се случват на хората, които си седят въщи, трябва да се изживеят далеч.

Лятната ваканция беше на крачка, когато изведнъж реших да избягам от скучното училищно ежедневиe поне за ден. Планирах това с Лео Дилън и с едно друго момче-Махони. Бяхме спестили по шест пенса. Трябваше да се срещнем на моста над канала. По-голяма сестра на Махони трябваше да напише извинение за него, а Лео казал на брат си да каже, че е болен. Бяхме решили да тръгнем по площад Уерф, да стигнем до пристанището и после да се качим на ферибота и да посетим къщата на гълъбите. Лео Дилън се страхуваше да не би да срещнем Отец Бътлър или някой от колежа в къщата. Разубедихме го. Вечерта докато правихме последни приготовления, бяхме твърде развълнувани. Засмяхме се, стиснахме си ръце и Махони каза:

– Е, до утре, приятели!

Онази нощ спях лошо. На сутринта бях първи на моста, живеех най-близо. Скрих учебниците си в дълбоката трева до близката яма, където никой не ходеше и забързах към брега на канала. Беше прекрасна топла утрин през първата седмица на юни. Седнах на парапета, възхищавайки се на новите си обувки, които внимателно бях намазал с въськ и се загледах в спокойният ход на конете на търговците, които изчакваха хълма отсреща. Клонките на огромните високи дървета бяха сивкави, обсипани с малки зелени листа, а слънцето минаваше през тях и се отразяваше във водата. Гранитният камък, от който бе направен моста, беше започнал да се затопля, докосвах го с ръце. Бях толкова щастлив!

Стоях около 5–10 минути така, когато забелязах сивото палто на Махони. Идваше по хълма, смееше се и се изкачи до мен на моста. Докато чакахме, извади новата си прашка от вътрешния джоб на палтото и ми заобяснява нововъведенията си. Попитах, за какво му е, а той каза, че е за да стреля по птиците. Махони свободно говореше на жаргон, викаше на Отец Бътлър – Стария Кифладжия. Почакахме още около четвърт час, но нямаше и следа от Лео Дилън. Накрая, Махони скочи долу и каза:

– Хайде, знам че дебелия е страхливец!

– Ами шестте пенса?

– Глобяваме го! – каза Махони. – Колкото повече, толкова по-добре за нас!

Тръгнахме по Норт Странд Роуд, докато не стигнахме до Витриол Уъркс, после завихме надясно по Уерф. Махони почна да се прави на индианец. Подплаши няколко парцаливи момичета, замахвайки заплашително с прашката си, а когато две парцаливи момчета почнаха да ни замерват с камъни, каза, че трябвало да ги нападнем. Отбелязах, че бяха твърде малки за нас, така че продължихме да вървим и тогава тълпата зад нас закрещя „Страхливци! Страхливци!“, мислейки че сме протестанти, тъй като Махони беше с тъмна кожа и носеше сребърната значка на клуба по крикет на шапката си. Решихме да направим обсада, но беше грешка, тъй като трябваше да сме поне трима. Изкарахме си го от Лео, какъв страхливец е и колко ли ще вземе от Мистър Риан в три часа.

Стигнахме до реката. Повървахме доста време по шумните улици, гледайки високите каменни стени, работата на крановете и на машините, честичко ни подвикваха ядосани шофьори на двуколки. На обяд стигнахме до кея и тъй като всички работници се хранеха си купихме по една кифла и седнахме да хапнем до реката. Наслаждавахме се на гледката към Дъблин – корабите подаваха сигнали на големи димни кълба, кафявият рибарски кораб зад Рингенд, големият бял пътнически кораб, спрял на кея от другата страна... Махони каза, че ще е голям кеф да преплуваме морето до онези големи кораби, но дори и аз, гледайки високите им мачти си мислех как географията, която учехме в училище се превръща в нещо истинско пред очите ни. Училището и дома като че ли се отдръпваха от нас, а влиянието им изчезваше.

Прекосихме с ферибот Лифи, като си платихме на двама работници за багажа. Бяхме сериозни дори до тържественост, но когато погледите ни се срещнаха се засмивахме. Когато стъпихме на земята се загледахме в отплаването на прекрасния три мачтов кораб, когото бяхме видели от другия бряг. Някой от наблюдаващите каза, че бил норвежки. Погледнах към кърмата и се опитах да разчета името му, но не успях, после започнах да изучавам моряците, търсех някой със зелени очи. Имаха сини, сиви, дори черни, но само един единствен моряк, по-висок от всички останали, бе притежател на зелени очи, забавляваше тълпата на кея, като викаше весело:

– Добре е! Добре!

Като се уморихме да стоим на кея, се завлачихме по Рингенд.

Беше станало горещо и бисквитите по витрините на магазините се разтичаха. Купихме си бисквити и шоколад, които щяхме да изядем по пътя, преди да стигнем до бедняшките улици, където живееха семействата на рибарите. Не можахме да открием млекарница и отидохме в сладкарницата за по бутилка ягодова лимонада. Освежен, Махони стреля по една котка, но тя избяга всред широкото поле. И двамата бяхме твърде уморени, седнахме на тревата, над мястото където можехме да видим Кукувицата.

Беше прекалено късно и бяхме твърде уморени, за да посетим къщата на гълъбите. Трябваше да сме си вкъщи в четири, в противен случай щяха да ни разкрият. Махони погледна към прашката си и аз предложих да се върнем с влак. Слънцето излезе иззад облаците, напече главите ни и разтопи остатъка от храната.

На полето бяхме само ние двамата. Когато той се излегна за малко на тревата без да говори, видях един мъж да се приближава насам. Наблюдавах го лениво, дъвчейки едно от онези цветя, с които момичетата гадаят. Идеше бавно. Вървеше с ръка на бедрото, в другата държеше пръчка, с която внимателно разкопаваше пръстта. Беше облечен бедняшки, със зелен костюм с немска шапка с периферия на главата. Изглеждаше ми много стар, със сивите си мустаци. Когато стигна до нашето място, ни хвърли един поглед и продължи. Последвахме с поглед, направи около петдесет крачки и тръгна да се връща. Вървеше бавно, разравяйки земята, толкова бавно, като че ли търсеше нещо в тревата.

Спря се, като ни наближи и ни пожела „Добър ден“. Отговорихме му, после се настани внимателно на мястото до нас. Заговори за времето, каза че лятото щяло да бъде много горещо, че времето се е променило доста от неговото детство, преди много много години. Каза, че най-щастливите години на човек били в училище и че би дал всичко за да е отново млад. След като каза всичкото това, което ни отегчи малко, замълча. После взе да говори за училища и за книги. Пита ни дали сме чели стиховете на Томас Мор и работи на Сър Уолтър Скот и Лорд Литън. Претендирах, че съм чел всяка книга, която спомена, така че накрая каза:

Ах, виждам, че сте книжен червей, като мен самия. А, – добави той, гледайки към Махони, – Този е от другите, той е за игри.

Каза, че имал всичко на Сър Уолтър Скот и на Лорд Литън вкъщи и че никога не се уморявал да ги чете.

– Разбира се, – каза той. – има работи на Литън, които момчетата не бива да четат.

Махони попита защо пък да не бива, въпрос, който ме интересува-ше, но се боях да задам, за да не си помисли мъжа, че съм тъп, колкото Махони. Човекът само се усмихна. Видях, че има огромни празнини между зъбите. После ни попита дали си имаме момиче. Махони каза, че имал три. После попита мен същото. Казах, че нямам. Не ми повярва и каза, че бил сигурен, че съм имал поне една. Замълчах.

– Кажете ни, – каза Махони, – а Вие самият, колко имате?

Мъжът се засмя и каза, че като е бил на нашите години е имал много.

– Всяко момче, – каза той. – си има своята възлюбена.

Това негово твърдение ме учуди, беше прекалено либерално за човек на неговата възраст. В сърцето си знаех, че това, което каза за момчетата и момичетата беше вярно. Но не харесах думите от неговата уста и се чудех, защо потрепери един-два пъти, като че ли се страхуваше от нещо или усети внезапен студ. Той продължи да говори и тогава забелязах, че акцента му беше прекалено добър. Започна да говори за момичетата, колко хубава коса имали, колко нежни ръце и как всичките не били толкова добри, колкото изглеждали, но никой не знаел. Нямало нищо което да харесвал повече, отколкото гледката на красиво младо момиче, с бели ръце и дълга мека коса. Изглеждаше ми като човек, който повтаряше едно и също, магнетизиран от собствените си думи, мозъкът му като че ли циркулираше наляво надясно, но винаги по една и съща орбита. От време на време говореше силно за неща, които всеки знаеше, а друг път намаляше глас и говореше мистериозно, като че ли ни казва някаква голяма тайна, която не бива да чуе никой друг. Повтаря тези фрази отново и отново, с един и същ монотонен глас. Продължих да се взирам надалече, слушайки го.

След доста време монологът му спря. Стана бавно и каза, ч трябвало скоро да ни напусне, след около минута, видях го да слиза надолу по склона. Запазихме тишина, когато си тръгна. След няколко минути, Махони извика:

– О, Виж какво прави!

Нито казах нещо, нито повдигнах очи, Махони отново извика:

– Казвам ти... Тоя е дърт изкуфелник!

– Като ни пита за имената, нека ти бъдеш Мърфи, а аз Смит.

Не си казахме нищо повече. Все още се чудех дали да си тръгна, ако мъжът дойде пак и седне до нас. Едва ли щеше да дойде при нас, след като Махони се целеше по котката, която му избяга преди това, улучи и тръгна да я гони по полето. Непознатия и аз гледахме лова.

Котката пак му избяга и той почна да замерва с камъни стената, по която се изкачи. Престана с това и се загледа безцелно към края на полето.

След време мъжът ме заговори отново. Каза, че приятелят ми бил много лошо момче и ме пита дали често го бият от училище. Ядосах се и щях да му кажа, че ние не сме от бедняшкото училище, та да ни бият, както си мислеше той, но си замълчах. Започна да говори по въпроса с чистите момчета. Мозъкът му пак омагьоса речта и тръгна да се върти бавно бавно около новия център. Каза, че момчета като него трябвало да бъдат бити и то здраво. Ако някое момче било толкова лошо и диво, то нищо по-добро не можело да се направи за него, освен да се набиело! Боя по ръката или пък дърпането на ухото не вършели работа, само добрият бой с камшик бил решението. Бях изненадан от тези сентенции и неволно се възрях в лицето му. Забелязах как зелените му очи ме изучават под намръщеното му лице. И отново наведох очи.

Непознатият продължи монолога. Изглежда бе забравил стария си либерализъм. Каза, че ако сме видели момче да разговаря с момиче или пък да си има възлюбена, то трябвало да го бием и да го бием отново и отново, докато не се научи, че не трябва да разговаря с момичета. А ако пък някое момче си има приятелка и лъже, трябва така да бъде бито, както никое друго! Каза ми, че това ми се струвало най-доброто възможно. Разказа ми, как би бил такова момче сам, като че ли ми разкриваше някаква мистерия. Това му харесвало повече, отколкото каквото и да било друго на този свят, а гласа му, от монотонен стана тайнствен, после чувствен, обхвана ме и като че ли вече можех да го разбера.

Изчаках да дойде края на монолога, за да стана бързичко. За да го спра почнах да си оправям връзките на обувката и после казах, че вече трябва да тръгвам и „Довиждане“. Изкачвах хълма бавно, но сърцето ми биеше на пресекулки, някакъв ужасен страх бе сковал раменете ми. Когато стигнах върха на склона, извиках силно, без да го гледам:

– Мърфи!

В гласът ми имаше някаква пресилена смелост, срамувах се от нюзостта на стратегията си. Трябваше да викам няколко пъти, докато Махони ми отговори. Как само биеше сърцето ми, като се изкачи при мен! Тичаше, за да ми окаже подкрепа. Разкаях се, дълбоко в сърцето си винаги съм го ненавиждал малко.

КРАЙ

© 1914 Джеймс Джойс
© 2008 Мирена Пламенова, превод от английски

James Joyce
An Encounter, 1914

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5478>]